ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

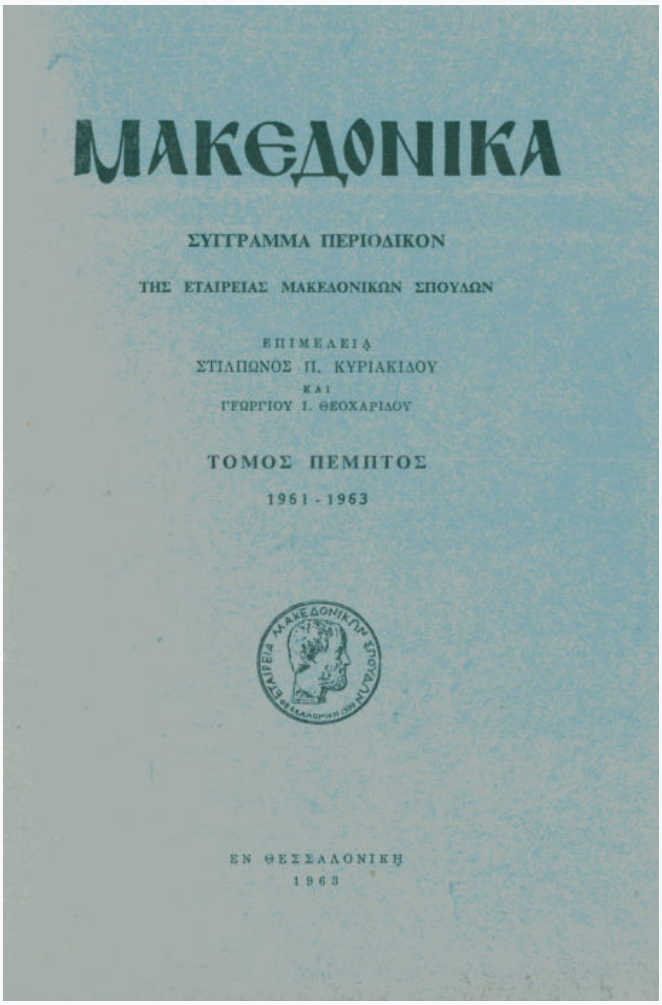

Νικολάου Π. Δελιαλή, Η ιδιόγραφος διαθήκη του Νικολάου Κ. Κασομούλη (1795-1871)

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: 10.12681/makedonika.853

Copyright © 2015, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Νικολάου Π. Δελιαλή, Η ιδιόγραφος διαθήκη του Νικολάου Κ. Κασομούλη (1795-1871). *Μακεδονικά*, *5*(1), 575–576. https://doi.org/10.12681/makedonika.853

άσματα τοῦ ἐργαστηρίου παντὸς ψεύδους καὶ ἀπάτης τῶν ὑπὸ τὸν Βλάχωφ κρυπτοβουλγάρων τῶν Σκοπίων, ad hoc συναρμολογούμενα πρὸς συγκάλυψιν τῶν ἐδαφικῶν των διεκδικήσεων ἐπὶ ἐδαφῶν ἀπὸ χιλιετηρίδων ἑλληνικῶν.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Νικολάου Π. Δελιαλῆ, Ἡ ἰδιόγραφος διαθήκη τοῦ Νικολάου Κ. Κασομούλη (1795 - 1871). Ἀθῆναι, Τυπογραφεῖον Μυρτίδη, 1961. 8ον, σ. 31 μετὰ φωτοτυπικῶν πινάκων.

Ὁ Νικόλαος Κασομούλης ἔγινε πολὺ γνωστὸς εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀφ' ὅτου διὰ χορηγίας τῆς Παγκείου Ἐπιτροπῆς ἐδημοσιεύθησαν (1940) ὑπὸ τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη τὰ «Ἐνθυμήματα» αὐτοῦ. Ὁ Βλαχογιάννης εἰς τὴν εἰσαγωγήν του ἔξιστόρησε καὶ τὰ κατὰ τὸν βίον τοῦ συγγραφέως, ὡς προκύπτουν ἐκ τῶν «Ἐνθυμημάτων» καὶ ἄλλων δευτερευουσῶν πηγῶν. Ἡ διαθήκη αὐτοῦ δὲν ἦτο ἀκόμη γνωστή. Ταύτην ἀνεκάλυψεν ἐν Κοζάνῃ ὁ ἔφορος τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Ν. Δελιαλῆς, ὁ ὁποῖος καὶ ἐκδίδει αὐτὴν μὲ τὴν χορηγίαν τῆς αὐτῆς Παγκείου Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Φιλίππου Στεφ. Δραγούμη, ἰσοβίου μέλους αὐτῆς. Ἡ διαθήκη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ «Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας», τόμ. ΙΔ' (1960). Ἡ ἔκδοσις ἔγινε μετὰ μεγάλης προσοχῆς, σημειουμένων τῶν κενῶν, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ὁ χρόνος, καὶ τῶν σφαλμάτων τοῦ γράψαντος αὐτήν, ὅστις εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κασομούλης. Ὁ ἐκδότης παρατηρεῖ ὅτι ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γραφέντων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαπιστωθῇ σαφῶς οὔτε ὁ τόπος οὔτε καὶ ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς του. Ταῦτα σήμερον κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐκδότου σαφηνίζονται. Ἐκ τοῦ κώδικος βαπτίσεων τῆς Μητροπόλεως Κοζάνης προκύπτει ὅτι ὁ Νικόλαος Κασούμης (Κασομούλης) ἐβαπτίσθη τὸν Αὔγουστον τοῦ 1795, ἀπέθανε δέ, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐπιτυμβίου πλακὸς ἐν Στυλίδι, τὴν 10ην Ἰανουαρίου 1871.

Ἡ διαθήκη εἶναι ὡς ἱστορικὴ πηγὴ ἀξιολογωτάτη, ὄχι μόνον διότι περιλαμβάνει ἀρκετὰ ἄγνωστα ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα διὰ τὸν βίον τοῦ ἀγωνιστοῦ, καὶ δὴ καὶ τὸν οἰκογενειακόν, ἀλλὰ καὶ διότι παρέχει εἰκόνα τῶν μετεπαναστατικῶν χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους κατεβάλλετο συνεχὴς προσπάθεια πρὸς στρατιωτικὴν καὶ οἰκονομικὴν τακτοποίησιν τῶν ἀγωνιστῶν.

Ὁ διαθέτης, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει ἐπανειλημμένως τὸν βαθύτατον πόνον του διὰ τὸν ἄωρον θάνατον τοῦ υἱοῦ του Κωνσταντίνου, ἀφήνει ὡς κληρονόμον τὴν σύζυγόν του Μαριγώς, ἀπαριθμεῖ δὲ τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀφήνει. Ἀξιοσημείωτα εἶναι ὅσα λέγει περὶ τῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ δημοσίου, ὄχι μόνον ἐκ μισθῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δαπάνας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος ὑπεβλήθη χάριν τοῦ ἀγῶνος. Εἶναι ἀξιοσημείωτος καὶ ἡ φροντὶς διὰ τὴν φύλαξιν τῶν χειρογράφων του ἐντὸς σιδηροῦ κιβωτίου

καὶ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἐμπιστεύεται εἰς τὸν φίλον του «διδάκτορα τῆς ἰατρικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ» Ἀναστάσιον Γούδαν. Συγκρίνων τὸ ἔργον του μὲ τὰ ἐκδοθέντα ἕως τότε περὶ τοῦ ἀγῶνος λέγει «θὰ εἶναι τὸ θετικότερον περὶ ὅσων διαπραγματεύομαι ἀντικειμένων καὶ τὸ πολυτιμότερον τῆς περιουσίας καὶ πρὸς ὄφελος τῆς ἱστορίας.»

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ μέριμνα αὐτοῦ ὅπως δοθῇ ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ καὶ εἰς σχολεῖα ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δεικνύει τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν ἀκμὴν αὐτῶν κατὰ τὸ 1871, ὁπότε ἐγράφη ἡ διαθήκη. Τὰ σχολεῖα ταῦτα κατὰ τὴν σειρὰν τῆς διαθήκης εἶναι: τὸ τοῦ Καΐρου, τῆς Σμύρνης, τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Σερρῶν, τοῦ Πισοδερίου, τοῦ Μπλάτζη, τῆς Σιατίστης, τῆς Κοζάνης, τῆς Ζερίτσανης (Τσαρίτσανης), τῶν Κουτζιανῶν τοῦ Ἀσπροποτάμου, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Πέλλης τῶν Μακεδόνων. Ἐκ τῶν συνοδευόντων τὰ ὀνόματα σποραδικῶν χαρακτηρισμῶν προκύπτουσι καὶ ἀναμφισβήτητα βιογραφικὰ διὰ τὸν συγγραφέα στοιχεῖα. Οὕτω τὸ Πισοδέρι χαρακτηρίζεται ὡς προπατορικὴ αὐτοῦ πατρίς, τὸ Μπλάτζη ὡς πατρὶς τῆς μητρός του, ἡ Κοζάνη ὡς πατρὶς τῆς γεννήσεώς του, ἡ Τσαρίτσανη ὡς τόπος τῶν σπουδῶν του, τὰ Κούτζιανα ὡς πατρὶς τοῦ Ν. Στουρνάρα, τὸ Μεσολόγγι ὡς τόπος τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἐξόδου του.

Εἰς τὸν ἐκδότην καὶ τὴν Πάγκειον Ἐπιτροπὴν ὀφείλονται χάριτες, διότι παρέδωσαν εἰς τὴν δημοσιότητα τὴν ἀξιόλογον καὶ πολλαχῶς χρήσιμον ταύτην διαθήκην τοῦ διαπρεποῦς Μακεδόνος ἀγωνιστοῦ.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Πολυχρόνη Κ. Ἐνεπεκίδη, Συμβολαὶ εἰς τὴν μυστικὴν πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν κίνησιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Βιέννης πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως. Akademie - Verlag. Berlin 1960. 8ον, σ. 166 μετὰ 9 φωτογραφιῶν ἐντύπων καὶ ἐγγράφων.

Ὁ συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς ἐκ τῶν πολυετῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν εἰς τὰ κρατικὰ ἀρχεῖα τῆς Βιέννης, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα μέχρι τοῦδε ἐδημοσίευσε, ἀφορῶντα εἰς τοὺς περὶ τὴν Ἐπανάστασιν χρόνους. Εἰς τὸ παρὸν βιβλίον δημοσιεύει τὸ προϊὸν τῆς ἐρεύνης αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἀστυνομίας, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκονται ἀποτεθειμένα καὶ ὅσα ἐσώθησαν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς λογοκρισίας κατὰ τὸν ἐμπρησμὸν τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης (1927) καὶ ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς πόλεως Graz. Ἐπίσης δημοσιεύει καὶ ὀλίγα τινὰ ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας (Bibliothèque de l' Institut de France).

Τὰ ἔγγραφα κυρίως εἶναι ἀστυνομικαὶ ἀναφοραὶ τῶν ἐντεταλμένων πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν κινήσεων τῶν Ἑλλήνων τῆς Βιέννης ἀστυνομικῶν καὶ λογοκριτῶν τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων καὶ ἐφημερίδων. Ὁ ἐκδότης παρα-